

Боднарук Х.М.,
студентка 5 курсу,
I групи Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

**КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСІБ З ПСИХІЧНИМИ АНОМАЛІЯМИ, ЯКІ
ВЧИНИЛИ НАСИЛЬНИЦЬКІ ЗЛОЧИНИ, ЇХ МОТИВИ ТА ЗАПОБІГАННЯ**

Ключові слова: злочинці, психічні аномалії, насильницькі злочини.

Key words: criminals, mental anomalies, violent crimes.

Анотація: Розглянуто характеристику осіб з психічними відхиленнями, їхні злочини, поведінку. Наведено найпоширеніші види психічних аномалій, їх формування в контексті особистості.

Abstract: Characteristics of persons with mental disabilities, their crimes and behavior. The most common types of mental anomalies, their formation in the context of personality are given.

Під насильницькими злочинами розуміють навмисні злочини, які виражають деструктивні, руйнівні тенденції суб'єкту, що вмотивований ворожістю та ненавистю до людей і речей, вчиняється за допомогою фізичного або психологічного насильства чи інших активних дій і заподіює майнову чи особисту немайнову шкоду або має на меті її заподіяння. [4] На сьогоднішній день насильницька злочинність складає левову частку з зареєстрованих злочинів в Україні та за кордоном. У межах даного дослідження хотіла б звернути особливу увагу на ці злочини, які вчиняються особами з психічними аномаліями. За повідомленням О. О. Ходимчук, особи, що мають психічні аномалії, які не позбавляють їх осудності, становлять 36,9%, серед винних у вчиненні насильницьких злочинів [1]. Серед усіх злочинців, на думку Ю. М. Антоняна, кількість осіб із психічними аномаліями виявляється близько 20% [2].

Ю. М. Антонян вважає що, під психічними аномаліями слід розуміти розлади психіки, які не досягли психотичного рівня (статусу психічної хвороби) і такі, що не виключають осудності, але тягнуть особистісні зміни, котрі можуть сприяти відхиленню поведінки. До психічних відхилень вчений відносить психопатію, олігофренію у ступені легкої дебільності, остаточні явища черепно-мозкових травм, органічні ураження центральної нервової системи, алкоголізм та наркоманію [2].

Якщо звернути увагу на мотивацію протиправних дій у осіб з психічними порушеннями, можна підкреслити, що вони підпорядковуються загальним закономірностям поведінки людини, що формується в процесі життєдіяльності суб'єкта. В процесі діяльності відображаються всі сторони її особистості, в тому числі і патологічні вади, дефекти мислення, інтелекту, емоційно-вольової сфери.

Психічні розлади сприяють виникненню та розвитку таких рис характеру, як: подражливість, агресивність, жорстокість. У той же час знижується воля, підвищується навіюваність, послаблюються гальмівні механізми, що стримують контроль. Вони заважають нормальній соціалізації особистості, не дозволяють їй займатися певними видами діяльності або взагалі брати участь у суспільному житті. У зв'язку з цим підвищується ймовірність вчинення протиправних дій, ведення антисуспільного способу життя.

За результатами вивчення кримінальної мотивації більш ніж 120 осіб з психічними аномаліями, котрі вчинили насильницькі правопорушення, у яких, виходячи з особливостей порушення психічної діяльності, на патопсихологічному рівні, виділені шизофренічний, психопатичний, органічний, олігофренічний симптомокомплекси [3]. У даному дослідженні науковець вважає основними збудниками та причинами вчинення насильницьких злочинів пережиті психологічні травми в минулому, котрі викривились у свідомості особи, що послужили подразником і спонукали до злочинних дій.

Наприкінці ХХ ст. кримінологічними дослідженнями визначено так званий «психопатологічний індекс», тобто середню частоту психічних відхилень у засуджених, рівною 68%. Розмова відсталість (олігофренія) виявилася у 37% підслідних, психопатії - у 31% [1]

Найпоширенішою з психічних аномалій сьогодні є алкоголізм. Особи з таким діагнозом вчиняють 53,3% зі всіх зареєстрованих вбивств, 30% заподіяних тяжких тілесних ушкоджень та 38% хуліганства. Особи з діагнозом психопатії та особи з органічними ураженнями головного мозку переважно скоюють статеві злочини, а саме зґвалтування та задоволення статевої пристрасті неприродним способом - 25% та 11% з усіх цих злочинів відповідно. Психічні розлади заважають встановленню нормальних соціальних відносин з представниками протилежної статі. Особливо негативну роль в даному випадку відіграє олігофренія у стадії дебільності. Для злочинців з таким діагнозом є притаманним вчинення статевих злочинів: зґвалтувань - 22% та розбещення неповнолітніх - 33,3%. Понад 12% насильницьких злочинів вчиняються особами, котрі мають діагноз шизофренії і які за результатами судово-психіатричної експертизи визнані неосудними. Головною причиною виникнення даної хвороби, безсумнівно, є спадковість, а саме захворювання, у свою чергу, стає безпосередньо причиною скоєння цими особами вказаних злочинів [1].

Зазначене вище свідчить, що злочинність осіб з психічними аномаліями - це велика

теоретична та організаційно-практична проблема, яка включає усі напрями боротьби зі злочинністю: запобігання злочинам, їх розкриття та розслідування. Вдосконалення законодавчих заходів боротьби зі злочинністю осіб з психічними аномаліями могли б зменшити тенденцію вчинення таких злочинів.

Треба звернути особливу увагу на запобігання насильницької злочинності осіб з психічними аномаліями, зокрема, шляхом ведення статистичного обліку осіб з психічними аномаліями в межах осудності, який, на жаль, відсутній в нашій державі; співпрацю юристів і психіатрів у профілактиці злочинів; створення спеціальних установ виконання покарань для осіб з психічними аномаліями; соціально-педагогічні заходи.

Отже, можна зробити висновок, що питання вчинення злочинів такими особами потребує особливої уваги з боку держави та наукового товариства. Проблема існує, а тому вивчення таких осіб, їх відхилень, допоможе зменшити досить великий відсоток насильницьких злочинів, а також своєчасно реагувати на подібні правопорушення.

Список використаних джерел:

1. Ходимчук О. Наявність психічних аномалій у осіб та їх вплив на вчинення насильницьких злочинів / О. Ходимчук // Право України : Респ.юрид. журнал . – 2003 . – N7 . – С.60-64 .
2. Антонян Ю. М. Криминология. Избранные лекции / Ю. М. Антонян. – М. :«Логос», 2004. – 448 с.
3. Дышлевой А. Ю. Мотивация преступного поведения лиц с психическими аномалиями, совершивших сексуальные правонарушения [Электронный ресурс] // Новости украинской психиатрии. — Харьков, 2001. — Электронный режим доступа: <http://www.psychiatry.ua/articles/paper018.htm>.
4. Загальна та Особлива частини: підручник / І.М.Даньшин, В.В.Голіна, М.Ю. Валуйська та ін.; за заг. ред. В.В. Голіни.- 2-ге вид. перероб. і доп. -Х.:Право, 2009.-288с.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ

У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 12 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2017

УДК 343.9.01:005.44
ББК 67.61я431
3-68

Редакційна колегія:
проф. А. П. Гетьман;
проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова,
канд. юрид. наук, ас. О. В. Таволжанський,
канд. юрид. наук, ас. Н. В. Сметаніна,
канд. юрид. наук, ас. К. Д. Кулик,
канд. юрид. наук, ас. О. О. Шуміло,
ст. лаб. К. С. Остапко

3-68 **Злочинність** у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр.
кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Хар-
ків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. –
Харків : Право, 2017. – 420 с.

ISBN 978-966-937-307-6

ISBN 978-966-937-307-6

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017